

Motion till riksdagen 2008/09:Fi3

av Thomas Östros m.fl. (s, mp, v)
med anledning av prop. 2008/09:61

Stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om statligt stöd till kreditinstitut, med den ändringen att första meningen i 2 kap. 2 § ska ha följande lydelse: "Stöd ska förenas med villkor som syftar till att det stödmottagande kreditinstitutet och dess ägare i första hand ska bära uppkomna förluster."
2. Riksdagen avslår förslaget om att bemyndiga regeringen att besluta om avveckling av det statliga ägande som kan uppkomma vid tillämpningen av den nya lagen (avsnitt 5.5 i propositionen).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om allas deltagande i garantiprogrammet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avtalsvillkor i samband med garantiprogrammet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillvägagångssättet vid kapitalförstärkning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information till riksdagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att instruktionen för Riksgäldskontoret att reglera beslut enligt stödlagen måste fattas av styrelsen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka antalet styrelseledamöter i Riksgäldens styrelse.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om parlamentarisk representation i Riksgäldens styrelse.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hälften av styrelseledamöterna från riksdagen bör företräda oppositionen.

Fel! Okänt namn

Motivering

Det är i det rådande läget nödvändigt att presentera stabilitetsstärkande åtgärder för det svenska finansiella systemet. Vi delar regeringens bedömning att Sverige måste sluta an till EU-initiativet. Vi menar att det har varit bra att regeringen under beredning av propositionen har gett oppositionen möjligheter att komma med synpunkter på utformningen av åtgärderna.

För oppositionen har det varit angeläget att säkerställa att de åtgärder som presenteras utformas på ett sätt som är tillräckligt omfattande för att skapa stabilitet och säkra företagens likviditetsbehov. Det har också varit viktigt för oss att de finansiella aktörerna som tar del av statens åtgärder bär sina egna kostnader. I detta ingår också att staten ska ges möjlighet att begränsa ersättningar till styrelser och ledning. Väsentligt har också varit att staten ska ha röststarka aktier som ger företräde till utdelning i motprestation och att Finansinspektionen ska få resurser för de extra åtaganden den åläggs.

Vi menar att dialogen med regeringen har varit god och att våra synpunkter i stora delar har tillgodosetts. På ett antal punkter behövs dock klargöranden och förtydliganden.

Garantin ska omfatta alla

För oss är det oerhört centralt att alla deltar i garantiprogrammet. Om inte detta sker måste regeringen återkomma till riksdagen med förslag på de justeringar i programmet som krävs för att alla ska omfattas.

I propositionen begär regeringen riksdagens mandat att inrätta ett garantiprogram för medelfristig bankupplåning och redovisar de principer utifrån vilka man avser att konstruera systemet. Under beredningens gång har regeringen diskuterat hur en ordning baserad på frivillighet kan utformas utan att ge oönskade effekter i form av stigmatisering och konkurrenssnedvridning. I våra diskussioner med regeringen om detta har vi framhållit vikten av att regeringen säkerställer att dessa effekter undviks. Regeringen har landat i bedömningen att en frivillig ordning är mest lämplig. Givet en sådan lösning delar vi regeringens bedömning att avgiften måste sättas så att instituten inledningsvis får ett eget intresse av att använda sig av garantin. Vi anser också att det, för att undvika konkurrenssnedvridning såväl nationellt som i förhållande till aktörer i andra länder, är viktigt att prissättningen speglar riskbilden i det enskilda institutet.

Vi är medvetna om att det i dag inte är möjligt att ge tydliga besked om hur garantisystemet kommer att utformas eftersom förhandlingar pågår med kommissionen om detta. Därför vill vi att regeringen, i det fall vissa institut väljer att inte utnyttja garantin, återkommer till riksdagen med förslag på åtgärder för att komma till rätta med de problem som då uppstår.

Skattebetalarna ska inte stå med notan

Det måste framgå mycket klart och tydligt att såväl garantin som övriga statliga stödåtgärder ska utformas så att bank- och finanssektorn står för kostnaderna. Vi anser inte att detta är tillräckligt tydligt i propositionens lagförslag och text.

I 2 kap. 2 § i förslaget till lag om statligt stöd till kreditinstitut anges att ”stöd *bör* förenas med villkor som syftar till att det stödmottagande institutet och dess ägare i första hand ska bära uppkomna förluster.” Här anser vi att det finns skäl för en skarpare skrivning. Liksom regeringen anför i propositions-texten anser vi att syftet med stödet är att skydda samhällets intressen, inte att gynna enskilda institut. Därför är det viktigt att villkoren för stödet utformas så att tidigare ägares intressen kraftigt reduceras eller helt upphör och så att statens och skattebetalarnas intressen tas till vara. Uppkomna förluster *ska* så långt möjligt bäras av det stödmottagande institutet och dess ägare och stödet utformas så att framtida värdestegringar kommer skattebetalarna till del. Därför vill vi att ordet *bör* ersätts med ordet *ska* i den nämnda paragrafen.

Statens möjlighet att begränsa ersättningar och utöva inflytande vid stöd

Regeringen föreslår att staten ska kunna förhindra *höjningar* av ledningarnas ersättningar när institut tar del av garantin. Man föreslår också att staten ska förändra företags belöningssystem för att motverka att institutet tar på sig stora risker när staten ger stöd. Det är bra men det är inte tillräckligt. För oss är det mycket viktigt att staten också kan föreslå *sänkta* ersättningar i en sådan situation. Det är nödvändigt för att vinna allmänhetens förståelse för stödsatserna och som en del i insatserna för att förhindra att hushåll och företag får bära institutens kostnader för stödåtgärderna.

I avsnitt 4 i propositionen redovisar regeringen vilka principer man avser att konstruera garantisystemet utifrån. Här anges bl.a. att det i avtalsvillkoren ska tas in restriktioner för löneökningar, bonus, *höjningar* av styrelsearvoden och avgångsvederlag för företagsledningar under garantiperioden. Det är bra.

Vi har under beredningen av propositionen framfört vår ståndpunkt i denna fråga. Också när garantin *aktiveras* eller när ett institut på andra grunder beviljas stöd, måste staten ha möjlighet att rikta starka krav på förändringar av allt från styrelse, ledning och belöningsmodell till hela affärsmodellen om så behövs. Det är viktigt av flera skäl. Ett är att staten måste kunna säkerställa institutets framtida livskraftighet för att minimera skattebetalarnas kostnader för stödet. Ett annat är systemets legitimitet.

För att kunna tillförsäkra ett instituts framtida livskraft är det viktigt att staten får möjlighet att utöva aktiv ägarstyrning och på annat sätt säkerställa att företaget går i en hälsosam riktning. Det motivet har regeringen i viss mån tillgodosett. I syfte att motverka ett instituts benägenhet att engagera sig i riskfyllda verksamheter anges i avsnitt 4 i propositionen att staten ska vidta åtgärder riktade mot företags belöningssystem i samband med stödåtgärder.

Fel! Okänt namn på

Vi stöder detta. Därutöver är det viktigt att staten för att kunna säkerställa institutets framtid ges möjlighet att rikta starka krav på förändringar av styrelse, ledning och verksamhetens inriktning när man ger stöd. Vidare ska avtal, som tecknas i anslutning till olika statliga insatser riktade till enskilda institut, utformas så att sänkta ersättningar ska komma i fråga när stöd ges. Det är viktigt för att minimera skattebetalarnas kostnader för stödet och förhindra att institutet vältrar över sina kostnader i samband med en kris på hus håll och företag.

Tillvägagångssätt vid kapitalförstärkning

I en situation då det bedöms som lämpligt att stärka ett instituts kapitalbas genom ett aktiekapitaltillskott ska detta företrädesvis ske genom att staten tecknar aktier med högt röstvärde och med företräde till utdelning. Detta är helt i linje med de riktlinjer för stödet som följer av Europeiska rådets slutsatser från oktober 2008 som vi också ställer oss bakom. En sådan ordning är viktig både för att ge staten ett inflytande över institutet som minst står i proportion till kapitalinsatsen och för att minimera skattebetalarnas kostnader för stödet.

I propositionen anges emellertid också att en annan lösning kan vara att staten lämnar garantier i samband med en nyemission. Garantin skulle då utformas så att staten åtar sig att teckna de aktier som inte tecknas av marknaden. En sådan lösning kan vi inte ställa oss bakom om det inte samtidigt kan säkerställas att staten får ett avgörande inflytande över institutet och företrädesrätt till utdelningar.

Avveckling av statligt ägande som uppstår genom stödinsatser

Vi delar regeringens utgångspunkt att det primära är att stärka stabiliteten i de finansiella instituten för att klara det finansiella systemet. I propositionen föreslås att regeringen redan nu bemyndigas att avveckla det statliga ägande som kan uppstå genom stödinsatser. Det eventuella statliga ägande som kan uppkomma vid statliga stabilitetsstärkande åtgärder måste behandlas på ett ansvarfullt sätt som är till gagn för den långsiktiga stabiliteten. Regeringen ska därför vid varje enskilt tillfälle inhämta riksdagens bemyndigande att sälja.

Riksdagen ska informeras

I propositionen skriver regeringen i sin bedömning att riksdagen fortlöpande **bör** informeras. Vi menar att meningen bör ändras till **ska** informeras.

Riksgäldens nya uppgifter motiverar parlamentarisk representation i styrelsen

I propositionen ges regeringen och dess stödmyndighet Riksgälden möjlighet att besluta om stödåtgärder till kreditinstitut som inte begränsas till något belopp. Riksgälden ges därmed nya befogenheter och mandat som i stora delar motsvarar de uppgifter Bankstödsnämnden hade under 1990-talet och som kan ge exceptionellt stora samhällsekonomiska och statsfinansiella effekter. I bankstödsnämndens styrelse ingick bl.a. ledamöter dels från regeringssidan, dels från den politiska oppositionen. På motsvarande sätt anser vi att parlamentarisk insyn och inflytande i de uppgifter som nu läggs på Riksgälden måste säkerställas.

Vi delar regeringens bedömning att det är Riksgäldens styrelse som måste fatta beslut om stödet och vill att detta säkerställs i instruktionen. Detta ställer speciella krav på Riksgäldens styrelse med avseende på parlamentarisk representation. Vi vill utöka antalet styrelseledamöter i Riksgäldens styrelse och utnämna styrelseledamöter som sitter i riksdagen. Vår åsikt är att hälften av styrelseledamöterna från riksdagen ska företräda oppositionen.

Denna parlamentariska representation ska kvarstå så länge som Riksgälden har dessa nya befogenheter.

Stockholm den 27 oktober 2008

Thomas Östros (s)

Mikaela Valtersson (mp)

Ulla Andersson (v)